

Pelikánnak mindent szabad

2022 augusztus 23. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

• [0](#)

5

Átlag: 5 (1 szavazat)

Mérték

A hóhér kacagása saját tettei felett csupán a hamis kánon egy hangfoszlánya

Emlékszünk, ugye, Bacsó Péter filmjének körkörös jelenetsorára? Pelikán József olykor hibázik, mert hülye a kor, és hülye egy kicsit is, de mindig megússza. Uszodaigazgató, vidámparkot és narancsligetet vezet, esetleg bezárják a börtönbe vagy éppen szabadlábban van – végső soron mindegy, hiszen mindig elkerüli a megtorlást. Pelikán József ugyanis nem bukhat el. Talán azért, mert belsőként (a forgatókönyv szerint háború előtti kommunista) mégis kívül áll a rendszeren. Ahogyan a film készítője, Bacsó Péter és társai is kívül álltak egykoron. Ha tetszik, a Pelikán-történet önéletrajzi ihletésű, csak éppen eddig nem vettük észre.

A felismerést, hogy Bacsónak és a barátainak az ötvenes években a hatalom megengedte, hogy Pelikánként járjanak-keljenek, egy néhány éve megjelent könyv világította meg számomra.

Gyöngyösi Zoltán: Makk Károly nyomában (Unicus Műhely, 2017) című életrajza tanulságos és elgondolkodtató olvasmány.

Kiderül belőle például, hogy a 1948 és 1956 közötti filmgyártást nem több mint kéttucatnyi szakember irányította, intézte, alakította. Háború előtti „öreges” és lelkes vörös fiatalok, Gertler Viktor, Máriássy Félix, Illés György, Bán Frigyes, Bacsó Péter, Makk Károly és mások gyártották szakmájukban a magyar huszadik század legsötétebb időszakának propagandaanyagát. Az ember nézi, nézegeti az Ifjú szívvel, a Kis Katalin házasságát, az Én és a nagyapám, kóstolgatja a mézes-mázos réteg alá rejtett ideológiai töltelék, és arra gondol, hogy szegény Ruttkai, Sinkovits, Bessenyei, Gózon, Soós... Micsoda csapás, hogy nem a szabad Magyarországon hívták őket szerepajánlattal! Csakhogy a színész hatalmi helyzete nemigen létezik, ők tényleg áldozatok, a hatalom számára jelentéktelen figurák a sakkasztalon. Bocsánat szeretetünk azonban nem terjedhet ki a film készítőire, miután elolvastuk és megértettük a Gyöngyösi-könyvet.

Hiszen Makk Károlyék valóban Pelikán Józsefként mozogtak az akkori közéletben. Bármit tettek, bármiben hibáztak, elvtársi egyetértéssel kimosdatták egymást a cőreszből. Az úttörőkről szóló nagyszabású filmjük olyan drága, egyidejűleg bemutathatatlan vacak lett, hogy a nagy hatalmú Hont Ferencet levették a színről, de nem munkatábor jutott neki, mint másoknak, hanem színházigazgatói, múzeumigazgatói állás. Makk Károlyt két közeli barátja, Illés György és Máriássy Félix hatalmi nyomásra személyesen rúgta ki a fűszőlőtől. Így aztán Makk elment fél évre Vác környékére traktorosnak, de hamarosan éppen Máriássy hívására újra filmezhetett. Nem verték le a veséjét, nem zavarták el a házából, nem ölték meg a testvéreit, apját, anyját, hanem magas fizetéssel dolgozhatott tovább a hazugságyárban. Hiszen Pelikán József mindig szabadon járhat-kelhet. Minden ezen a széles nagyvilágon csak tréfa, ma így volt, holnap másképp lesz. Olyan vicces a Pelikán-élet, hogy miután a legjobb barátai kirúgják Makkot, utána is Illésnél vacsorázik, Máriássytól dugipénzt fogad el.

Pelikánéknál tehát nincsenek következmények. Igaz, nincs bocsánat sem, így a megbocsátás is csak fikció.

Pelikánéknál tulajdonképpen mindent szabad. Az ország vasban, de a gátrházban közösen éneklünk mozgalmi dalt a titokban leszúrt disznó felett. Aztán lesz, ami lesz, minket úgysem csinál ki a saját rendszerünk.

Ebben a Rákosi-világban és rövid utóéletében, a Nagy Imre-féle „olvadás” (valójában stílusváltás) idején a hatalom propagandistáinak mindent szabad. Összekacsintanak, vígan élnek külön életüket. Nekik mindig lesz titokban nyaralási beutaló, később osztrák építőanyag, francia konyak. Ahogyan állami autó is, sofőrrel, otthon, a komcsi nagysád világában bejárón és takarítón, a gyerekek pedig felvételi nélküli egyetemi részvétel. Ebben a világban Makk Károly és barátai tulajdonképpen teljes joggal hihették, hogy mindez nekik azért jár, mert tehetségesek, a tömeg pedig buta, bűnös osztályidegenek hada, akiknek elég van már a rovásukon, következésképpen azt kapják, amit megérdemelnek. Pedig a kiváltságok nem azért jártak a filmművész kommunistáknak, mert sokra hivatottak. Hanem azért, mert hűséges talpnyalók, lelkes szolgák. Azt pedig jól tudjuk, hogy minden háztartásban jut külön csont a kedvenceknek.

De rendben, beszéljünk pár mondatot a tehetségéről is.

Gyöngyösi könyvből? azt is megérthetjük, hogy a korszak nagy filmalkotásai, a Talpalatnyi föld, A tanú, a Liliomfi és sorra az összes Makkhoz, Bacsóhoz és másokhoz kapcsolható remek? nem egyetlen agyvel? féltve ?zött titkaként pattantak el?.

Valójában közös munka, közös gondolkodás eredménye minden film. A Makk-életrajzban is felt?nik, hogy a régi szakemberek milyen sokszor segítettek hasznos tanácsokkal a tanácstalan kezd?ket, az agilis, de tudatlan kommunistákat. Igen, a nagy magyar filmek névtelenek maradandó munkái, egy-egy bemondás, poén ismeretlen eredet?, ahogyan a beállítások, a színészvezetés, a hang, a díszletek, a dramaturgia is mind-mind fontos elemei a majdani sikernek. Arról is érdemes elgondolkodni, hogy A tanú itt van, elkészült, tényleg zseniális, de vajon mi minden nem készülhetett el azért, mert Bacsó Péter és Hont Ferenc afféle vörösgárdistaként – idézem a könyvből – „egy segélyszállítmánnyal érkezett amerikai pilóta-egyenruhában és vörös sapkában vonulgattak fel-alá, s terrorizálták a tanárokat és a csoporttársakat”. Egyszer azoknak is adóznunk kellene egy gondolattal, akiket azért, mert arisztokraták, papok, polgárok, munkások és parasztok, ebből az országból szó nélkül eltakarítottak. Akiket fizikailag megsemmisítettek, elüldöztek Nyugatra, akik elitták az eszüket, öngyilkosok lettek, akik nem dolgozhattak íróként, újságíróként, rendez?ként. Nekik is juthatott volna néhány lehullott morzsa a magyar m?veltség?ből. Az ? soha el nem készült m?vek nélkül nem szegényebbek, hanem valósággal nincstelenek vagyunk, hiszen az egész nemzedéküket kitagadták a magyar szellemtörténe?ből. Tíz-húsz-harminc évig nem készülhettek el azok a m?vek és munkák, amelyek valós képet közvetítettek volna Magyarországon szisztematikus állami elnyomásáról.

Ugyanezekben az id?kben – mint a „humorista” Komlós János mesélgette kés?bb, tömény szesz hatására, csillogó szemmel – az ÁVH keretlegényei kiszálltak falura, tanyára, és „hátról intézték el” a nekik ellenszegül? parasztlányokat. Ugyanekkor ezrek, tízezrek, százazrek t?nnek el szovjet bányákban, magyar büntet?táborokban, egyeseket agyonvernek a családjuk szemé láttára, másokat elvisznek, és soha többé senki sem látja ?ket.

Ugyanekkor tehetséges magyar fiatalok százazrei azért nem járhatnak egyetemre, mert a szüleiket ellenségként azonosítják.

Ugyanekkor besúgó?k hada lepi el az országot, egy viccért börtön vagy halál jár. Ugyanekkor a gát?r valójában sebészorvos, operálni pedig a gát?r szokott. Csak a Pelikán Józsefek élete vidám és gondtalan. Rájuk mindig szükség van. És persze a hóhér kacagása mindig kicsit érdekesebb, felt?n?bb, mint az áldozat sírása. Remek filmként A tanú efféle gondtalan kacaj a történelemben, de azért Marx-idézettel, nyilas mellékszerepl?vel és a kötelez? elemekkel, nehogy túlságosan kemény legyen az összkép. S bár a film hosszú ideig lappangott, végül csak elért a néz?khöz, persze a hóhér látleteleként, abból a néz?pontból készítve, ahol az alkotók egész életüket eltöltötték b?ségben, vidámságban.

Tartozunk az igazságnak azzal, hogy minél többször, minél részletesebben elmondjuk, feltárjuk, mi történt valójában ebben az országban 1948 és 1990 között.

Mert a hóhér kacagása saját egykori tettei felett csupán a hamis kánon egy hangfoszlánya. Nekünk szimfonikus er?vel, zúduló igazságérzettel, kend?zetlen ?szinteséggel kell beszélnünk a saját tragédiáinkról. Hiszen helyettünk senki nem mondja el az utókornak, hogy mi folyt itt valójában, amíg a kommunista m?vészek jól elkvaterkáltak h?l? csonthalmaink felett.

Szentesi Zöldi László - www.magyar nemzet.hu

Tisztelt olvasók!

Legyenek olyan kedvesek és támogassák "lájkukkal" a **Flag Polgári Magazin** Twitter oldalát a következ? címen: <https://twitter.com/syracuse73>. illetve a Facebook oldalát pedig az alábbi címen: <https://www.facebook.com/flagmagazin>

- Minden "lájk számít, segíti a magazin m?ködését!

Köszönettel és barátsággal!

www.flagmagazin.hu

Ajánló